

Charta 77/17/86 /Dopis Socialistické internacionále/

Socialistická internacionála

k rukám Pentti Vaananena

Maritime House, Old Town, London SW4 0JW, Anglie

Vážený přítelé,

dostali jsme -bohužel skoro s měsíčním zpožděním- Vaše pozvání, abychom se jako hosté zúčastnili 17.poválečného kongresu Socialistické internacionály, který se bude konat 20.-23.června 1986 v Lime. Cítíme se pocteni Vaší nabídkou a velice rádi bychom se na Vašem rokování podíleli. Bohužel, k tomu by náš eventuelní zástupce potřeboval nejen povolení k výjezdu, ale též veřejnou záruku danou kompetentním čs.úřadem, že se po skončení kongresu bude moci do ČSSR vrátit. Kdyby nám Vaše pozvánka došla včas, požádali bychom Vás, abyste se pokusili svým vlivem takové povolení a takovou záruku pro našeho zástupce získat. Nyní je již pozdě. Avšak sám fakt, že se při každém podobném pozvání dostáváme do takto, ponižující situace, svědčí o specifické poměru, v nichž žijeme a které se usilujeme svou činností změnit a zlepšit.

Oslovujete nás ve svém dopise jako "organizaci", avšak Charta 77 není organizací - a tím méně je nějakou politicky monolitní skupinou. Charta 77 sdružuje svým základním prohlášením lidi různých názorů a vyznání, které spojuje široký horizont úcty k člověku a k jeho nezádatelným a dnes už mezinárodně uznaným právům. Je to cesta dostatečně široká, aby se na ní setkala usilování lidí dobré vůle, a dostatečně úzká, aby odradila lidi mocichtivé a doktrináře. Horizobt, k nemuž se vztahujeme, nás nejen učí trpělivosti a solidaritě uvnitř našeho společenství, ale vnuká nám i vědomí sounáležitosti se všemi příbuznými aktivními u nás i v zahraničí. Mnozí z nás chovají proto upřímné sympatie k Vaší organizaci právě pro její snahu učinit z listery lidských práv věc politické praxe a vytvořit tak z našeho rozděleného a ohroženého světa domov, v němž by nebylo odstrkovaných a bezprávných. To je ostatně patrné i z programu Vašeho kongresu v Lime.

Bylo a je to patrné i z Vaší solidarity, kterou projevujete obhájcům lidských práv v naší části Evropy. Byli bychom Vám proto vděční, kdybyste se i z trůbny svého kongresu zasadili o propuštění některých našich ubezpečených spoluobčanů - máme na mysli například ekologa ing.Pavla Křivku a jeho přítele ing.Pavla Škodu, básníka Heřmana Chromého, evangelického faráře Jana Duse, dřevorubce Jaroslava Švestku a řadu dalších. Abyste si mohli udelat představu, o jaké delikty v těchto případech jde: ing.Pavel Křivka poslal příteli v NSR dopis, v němž popisuje ekologické pomery v Československu, Jaroslav Švestka se pokusil srovnat Orwellův rok 1984 se svým vlastním prožitkem, Jiří Wolf se ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ snažil poslat zprávu o pomerech ve vězení v Minkovicích do zahraničí... Švestka odhržel za svůj literární pokus dva roky, ing.Křivka se odpykává tříletý a Jiří Wolf šestiletý trest odnětí svobody. Nemíšeme o těchto věcech rádi - je nám smutno, že jsou takové případy v naší zemi ještě možné.

Končíme svůj dopis. A když už se nemůžeme účastnit Vašeho jednání osobní přítomností, at nás alespon zastoupí naše podrazy.

Přejeme 17.kongresu SI úspěch.

V Praze 6.června 1986

Martin Palouš

Anna Šabatová

Jan Štern

mluvčí Charty 77

mluvčí Charty 77

mluvčí Charty77

Rudolf Battek

Jiří Hájek

člen kolektivu mluvčích člen kolektivu mluvčích

XXXXX

XXXXX

XXXXX

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), čs.ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění ČSSR. Jména a adresy členů VONS byly zveřejněny ve sdělení č.492 (viz Infoch č.12 z roku 1985).

Sdělení č.529 (Eduard Vacek před soudem)

Předseda senátu okresního soudu v Teplicích Bartůněk určil na 3.6. 1986 v 8 hod.hlavní líčení v trestní věci proti Eduardu Vackovi, který

je obžalován z trestného činu výtržnictví podle §202, odst. 1 tr. zákona, jehož se měl dopustit přehováváním, výrobou a rozšiřováním nelegálních písemností, konkrétně samizdatových časopisů z prostředí kulturního undergroundu. Eduardu Vackovi, který byl v rámci toho trestního stíhání od 22.1.1986 do 14.3.1986 ve vazbě, hrozí trest odnětí svobody do tří let. O případu jsme referovali ve sděleních č. 501 a 510.
31.5.1986

x

Sdělení č. 530 /Rozsudek ve věci katolického samizdatu/

Dne 28.5.1986 proběhlo před senátem obvodního soudu pro Prahu 4 za předsednictví JUDr. Vladimíra Stiboříka odročené hlavní líčení v trestní věci proti RNDr. Vladimíru Fučíkovi a spol. /viz naše sdělení č. 436, 438, 446, 449, 455, 522 a 524/. Páter Radim Hložánka byl z případu předem vyloučen a soudní řízení s ním proběhne odděleně, protože se k hlavnímu líčení nedostavil nejdůležitější svědek proti němu. Vladimír Fučík a Květoslava Kuželová byli shodně uznáni vinnými trestným činem maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi /§ 178 tr. z./ a oběma byl uložen trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců s podmíněným odkladem na dva roky. Adolf Rázek byl shledán vinným přípravou k témuž trestnému činu a trestným činem ohrožení devizového hospodářství /§ 146/1 tr. z./, byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců s podmíněným odkladem na dva roky. Ing. Václav Dvořák a Michal Holeček byli zproštěni viny. O náboženské literatuře a dalších předmětech, odnatých při domovních prohlídkách, má soud rozhodnout ve zvláštním veřejném zasedání. Rozsudek není pravomocný, prokurátorka JUDr. Jitka Ebertová se odvolala proti výrokům o zproštění viny, také K. Kuželová a A. Rázek se na místě odvolali, jen V. Fučík si ponechal příslušnou lhůtu k rozhodnutí.

Hlavní líčení probíhalo překvapivě korektně. Krátce před zahájením bylo dokonce přeloženo do větší soudní síně, kam bylo bez jakýchkoli obtíží vpuštěno asi padesát přátel obžalovaných, včetně zástupců čtyř západních velvyslanectví a francouzské tiskové agentury. Nejen obžalovaní, ale i obhájci si vesměs počínali nezvykle energicky a jednoznačně požadovali naprosté zproštění viny, přičemž předseda senátu jejich procesní práva nijak nezkracoval. Obhajoba zdůrazňovala jak vysoce kladné pracovní i občanské hodnocení obžalovaných /za zmínku stojí, že A. Rázek byl navzdory trestnímu stíhání čtyři dny před soudním líčením znovu zvolen poslancem místního orgánu/, tak to, že jejich úsilí o rozmnožování a rozšiřování náboženské literatury nejenže nebylo společensky nebezpečné, ale naopak směřovalo k ozdravení a posílení společnosti. /K tomu je dlužno připomenout, že podle čs. zákonů je jakýkoli čin, byť by jinak naplnoval skutkovou podstatu některého ustanovení trestního zákona, pokládán za trestný teprve tehdy, vykazuje-li znak "společenské nebezpečnosti". / Posléze obhajoba poukázovala na to, že na základě § 178 tr. z. může být potrestán jen ten, kdo "poruší ustanovení zákona o hospodářském zabezpečení církví" - nikoli případně směrnice Úřadu pro věci církevní, které nejsou veřejně publikovány a nemohou tedy občany zavazovat, zvláště ne trestně právně. Na tomto posledním argumentu v podstatě ztroskotal celý koncept obžaloby a soud se nakonec musel uchýlit k absurdní kvalifikaci počínání obžalovaných jako "duchovenské činnosti", prováděné bez státního souhlasu a tudíž v rozporu se zákonem o hospodářském zabezpečení církví. Formálně je to nesmysl, protože rozmnožování a rozšiřování náboženské literatury nefiguruje ve výčtu duchovenských činností, které tento zákon uvádí a k nimž je zapotřebí státního souhlasu. Fakticky je to nebezpečný precedens, suspendující ústavu i dalšími zákony

zaručená práva čs. občanů: jakýkoli jejich náboženský projev může být podle této logiky označen za činnost duchovenskou a tudíž nepřípustnou bez předběžného státního souhlasu.

Vítáme skutečnost, že tento soudní proces probíhal poměrně korektně a že při něm byl vynesen sice nespravedlivý, nicméně dosti mírný rozsudek. Obáváme se však, že snaha dostatečně sankcionovat tvrdou policejní perzekuci překrucováním zákonů, které jsou samy o sobě velice problematické, nijak neprospěje právnímu vědomí československých občanů a nappak povzbudí svévoli bezpečnostních orgánů.

1.6.1986

x

Sdělení č. 531 /Noví členové VONS a nové adresy/

Novými členy VONS se stali:

Stanislav Devátý, bytem Revoluční 1285, byt č. 312, 760 Ol Gottwaldov
a Lenka Müllerová, roz. Marečková, bytem B. Němcové 14, 678 Ol Blansko.

Dále uvádíme změněné adresy několika členů VONS:

Albert Černý, Kotlářská 37, 602 00 Brno

JUDr. Josef Danisz, Wilhema Piecka 81, 120 00 Praha 2 - Vinohrady

Jiří Dienstbier, Nekázanka 17, 110 00 Praha 1 - Nové Město

Václav Havel, nábřeží B. Engelse 78, 120 00 Praha 2 - Nové Město
/letní adresa Hrádeček 5, 542 41 Vlčice u Trutnova nadále platí/

Andrej Stankovič, Hroznová 5, 110 00 Praha 1 - Malá Strana

dr. ing. Jakub Trojan, Riegrovy sady 223, 227 13 Kostelec nad Labem

Také Jaroslav Suk, člen VONS, který žije v zahraničí se přestěhoval a bydlí Norrdalsvägen 4248, 741 00 Knivsta, Švédsko, tel. 00-46-18-388 234. Ze členů VONS v zahraničí se na naší činnosti dále aktivně podílí také Jiří Němec, bytem Schönbrunnerstrasse 16/4 1050 Vídeň /Wien/, tel. 0043 222/ 57 50 882.

3.6.1986

x

Sdělení č. 532 /Eduard Vacek odsouzen na jeden rok nepodmíněně/

Dne 3. června 1986 proběhlo u okresního soudu v Teplicích hlavní líčení v trestní věci proti Eduardovi Vackovi /viz naše sdělení č. 501, 510 a 529/. Samosoudce Jaroslav Bartůněk v něm uznal tohoto 39 letého elektromechanika vinným ve smyslu obžaloby a odsoudil ho k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku nepodmíněně. Trest má být vykonán v I. nápravně výchovné skupině. Rozsudek není pravomocný, obžalovaný i prokurátor si ponechali lhůtu na rozmyšlenou.

Obžaloba okresního prokurátora JUDr. Dobroslava Pokorného viní Eduarda Vacka z trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona, jehož se měl dopustit tím, "že v období od října 1983 do ledna 1986 v Novosedlicích, okres Teplice a jinde rozšiřoval mezi členy skupiny Terč při ZO SSM a mezi další osoby závadné tiskoviny obsahující různé vulgarismy a vesměs tyto tisko-

viny ironicky a pohrdavě parodují život naší společnosti a jsou v rozporu se zásadami socialistické morálky". Obžaloba specifikuje, že šlo orůzné povídky a několik čísel sborníku PAKO, který vydávalo tzv. Patafyzické KOLEGIUM v Teplicích. Podle obžaloby pořádali teplotní patafyzici sympozia, jejichž tématy byla např.: odstranování traumatu při vyměšování v panelové výstavě, energetická bilance při výstupu do kopce, vliv životního prostředí na sexuální poruchy jedinců. Prokurátor ovšem pomíjí humornou stránku věci. Trestný čin výtržnictví v obžalobě zdůvodňuje vulgarismy, neslušnostmi, sprostotami apod. O jednotlivá vulgární slova však prokurátorovi jde zřejmě méně, než o to, že materiály, které obviněný Vacek rozšiřoval, jsou, jak tvrdí obžaloba, "svým obsahem závažné a to jak z hlediska ideje, tak i morálky a některé z nich mají i protistátní a ideodiverzní podtext." Z ryze politického přístupu k věci se usvědčuje prokurátor i dalšími pasážemi obžaloby: "Povídky, ...", píše se v obžalobě, "ironicky a pohrdavě hovoří o životě naší společnosti a záměrně zkreslují různé skutečnosti". O sborníku PAKO se v obžalobě tvrdí, že "většina článků je zaměřena kromě vulgárností prakticky do všech oblastí činnosti naší společnosti, nepadá mládežnickou organizaci SSM, pionýrskou organizaci, dělnickou třídu v budování socialismu a vyjadřuje se posměšně... k úpravě cen, nebo se zaměřuje na situaci v SSSR". Nebyť toho, že Eduard Vacek má být poslán do vězení, působila by obžaloba komicky. Dočítáme se např. toto: "Písemnost George Orwela Farma zvířat ... jde o závadový text přirovnávající společnost ke zvířatům". Na jiném místě stojí: "K pojmu patafyzika je možno uvést, že nejde o nějaký uznávaný filozofický směr, ... /ale/ o směr, který byl zjištěn ve Francii na počátku 20. století a jehož zakladatelem je Alfred Jarry, který poprvé použil tohoto termínu k vyjádření svého způsobu nazírání na svět ve svém literárním díle". A poslední citát z obžaloby, pro milovníky filozofie: "V pojetí organizátora obviněného Vacka byla /patafyzika/ chápána jako nadfilozofie, stavíc se jak nad filozofii idealismu, tak materialismu a opírajíc se především o racionalismus. V tomto duchu chápání patafyziky byly vytvářeny i povídky ajiné materiály obviněným Vackem."

Ve věci byla vyžádána dvě odborná vyjádření na samizdatové literární práce, zvláště na časopisy PAKO a Vokno. Zatímco posudek Federálního úřadu pro tisk a informace, zpracovaný JUDr. Jaroslavem Malým, zdůrazňuje recesní charakter textů a užité vulgarismy posuzuje jako běžné a nikoliv společensky nebezpečné, je vyjádření Státní knihovny, podepsané jejím ředitelem ing. Kozelkem, zcela negativní. Právě o posudek Státní knihovny se pak opírá obžaloba i rozsudek.

Soud zamítl nabídku organizace ROH Severočeských konzerváren a drožďáren, kde je Eduard Vacek zaměstnán, že převezme záruky za nápravu obviněného a nepřipustil její společenskou obhajobu.

Z obžaloby i vynesenoho rozsudku je zřejmé, že Eduarda Vacka má stihnout trest zajeho kritické názory a literární práce, v nichž si dovolil být ironický a parodovat skutečnost. Soudní řízení je hrubým porušením svobody projevu, tak jak je zaručena čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 28 čs. ústavy. Státní bezpečnost a další mocenské orgány se tedy rozhodly deset let po ostudném procesu s hudebníky skupiny Plastic People opět necitlivě sáhnout ke stejné protiprávní argumentaci.

4.6.1986

Sdělení č. 533 /Kritická situace Petra Cibulky ve vězení/

Signatář Charty 77 a člen VONS Petr Cibulka vykomává v současné době trest odnětí svobody v NVÚ MS Horní Slavkov /viz naše sdělení č.: 349, 434, 442, 443, 455, 460, 468, 472, 493, 499, 511/. Podle

hodnověrných informací je ve výkonu trestu vystaven soustavnému šikovníkovi ze strany příslušníků Sboru nápravné výchovy. Projevu je se především tím, že jsou proti němu popouzeni jeho spoluvězni, kteří ho v průběhu větna již čtyřikrát fyzicky napadli. Pod různými záminkami je často kázensky trestán a umisťován do korekce. Petr Cibulka má obavy, že příslušníci SNV usilují o prodloužení jeho věznění, tj. o další trestní stíhání. Správa NVU mu navíc brání v korespondenci s JUDr. Josefem Průsou, který je jeho právní zástupce v občansko-právním sporu. Svou situaci považuje Petr Cibulka za kritickou a žádá Chartu 77 a veřejnost o morální podporu.

Dne 4.6.1986 probíhalo před ^oobvodním soudem pro Prahu 4 jednání v občansko-právní věci, v níž Petr Cibulka žaluje čs. stát zastoupený ministerstvem spravedlnosti o náhradu škody, kterou utrpěl na svém zdraví v minulém výkonu trestu odnětí svobody v důsledku nesprávného pracovního zařazení a špatných pracovních podmínek. Jednání bylo odročeno na 11. červen 1986 na 12,30 hod a má probíhat před obvodním soudem pro Prahu 4, v soudní budově ve Spálené ulici č. 2 v Praze 2, v přízemí, v místnosti č. 18.

6.6.1986

^x
Sdělení č. 534 /Heřman Chromý stíhán pro podvracení republiky/

V trestní věci proti signatáři Charty 77 Heřmanu Chromému, který je od 9.4.1986 ve vazbě jako obviněný z trestného činu po-
buřování podle § 100, odst. 1 trestního zákona, došlo dne 29.5. 1986 k seznámení s výsledky vyšetřování. Usnesením vyšetřovatele bylo přitom rozhodnuto, že jednání, pro něž je Heřman Chromý stíhán, bude nadále posuzováno podle přísnějšího ustanovení trestního zákona - podle § 98 odst. 1 /podvracení republiky/. Heřmanu Chromému nyní hrozí trest od jednoho roku do pěti let odnětí svobody. Skutková podstata tohoto trestného činu měla být naplněna **jednak** rozšiřováním písemností údajně protistátní povahy /jmenovitě je uváděn exilový časopis Svědectví/, jednak obsahem rozhovorů, které H. Chromý vedl na svém pracovišti v mělnické elektrárně. O případu jsme referovali ve sděleních 514 a 515.

9.6.1986

XXXXX

XXXXX

XXXXX

Za Tomášem Petřivým

Dne 22.května otevřeli jeho bratislavský byt a našli ho. Zemřel již několik dní předtím, úředně stanovená příčina smrti je otrava farmaky a alkoholem. Dopis nezanednal, přátelé nevědí, zda si vzal život sám či zda jej o něj připravila nešťastná náhoda.

Tomášovi bylo třicet let, narodil se 29.prosince 1955 v Bratislavě. Patřil k té hrůze svých vrstevníků, kteří se v první polovině 70.let dostali na Západ. Pobýval v Kodani, v experimentální čtvrti Kristiania, kde se uskutečňovaly mnohé jeho představy, jimiž se už léta zabýval. Bylo to antiautoritářství jako životní princip a snaha po jeho uměleckém vyjádření, bylo to úsilí o skutečně lidské vztahy mezi lidmi, neklidné až hektické hledání životních hodnot. To vše ho také přivedlo k Chartě 77. Angažuje se v ní během svých studií na pražské FAMU. Přichází k nám s konkrétním úmyslem: za prvořadý úkol považuje spolupráci s polským nezávislým hnutím, především s KOR. Patří mezi organizátory a účastníky prvních setkání pod Sněžkou v roce 1978, sám jezdí do Polska. Dvakrát je na hranicích zadržen, několikrát krátkodobě uvězněn a posléze je vyloučen, v březnu 1979, ze III.ročníku FAMU. To se již hlásí k Chartě 77 veřejně. Ze konfliktu na celnici v Mezilesí, kde se mu nepodařilo převést písemnosti do Polska, je odsouzen na delší dobu do vězení.

V 80.letech žije opět v Bratislavě, často zajíždí do Prahy. Patří

mezi organizátory nezávislých přednášek, snaží se podporovat rozvoj nezávislého umění, působí v Jazzové sekci. A dále spolupracuje s Charitou 77 a s Výborem na obrenu nespravedlivě stíhaných.

Nelehký život mu ztrpčují nejrůznější šikany. I proto se ~~rozhodl~~ vloni rozhodl, že se z Československa ~~vydá~~ vystěhuje. Krátce před vystěhováním - už měl vše vyřízeno - ho opět potkala smůla: pro banální konflikt má jít opět, již po čtvrté, na několik měsíců do vězení. Těžko uvěřit, že ho to přivedlo k dobrovolnému odchodu ze života.

Na pohřbu se sešlo na padesát přátel, přijeli i lidé z Prahy, z Charity 77 a Jazzové sekce. Vzpomněli Tomáše jako člověka laskavého, který rozdával vše, co měl. Svě srdce i své usilí o lepší život, své přesvědčení i své pochybnosti.

Petr Uhl

XXXXX

XXXXX

XXXXX

Maďarský návrh na společné prohlášení ~~EEESSS~~ k 30.výročí maďarské revoluce

Obřecíme se na přátele ve světě, aby spolu s námi vzpomněli třicáté výročí revoluce v Maďarsku v roce 1956. Znovu zdůrazňujeme základní cíle veškerých demokratických hnutí ve střední a východní Evropě: parlamentní demokracie, pluralismus založený na zásadách semosprávy a společenské odpovědnosti, nezávislost na vojenských blocích, národní nezávislost a ohled na práva všech menšin. Zdůrazňujeme vzájemnou podporu v boji za lepší a slušnější život v našich zemích. Cíle maďarských revolucionářů zůstávají naším společným dědictvím a inspirací. Budapešť, Berlín, Praha, Varšava 26.října 1986

X Poznámka /navrhovatelů/: Vyzýváme ty, kdo sdílejí tyto cíle, aby se k nám připojili buď jako jednotlivci či organizace. Podpisy posílejte na jednu z následujících adres:

East European Cultural Foundation, PO Box 222, London WC2H 9RP, Anglie
Ferenc Kőszeg, Felszabadulás tér 4, Budapest V, H - 1053, Maďarsko

Poznámka Infochu: Prostřednictvím našeho listu je návrh adresován ~~je~~ nejen Chartě 77 jako celku a jejím jednotlivým signatářům jako jednotlivcům, ale všem těm, kdož sympatizují s bojem maďarských revolucionářů z roku 1956. Žádáme, aby ti, kdož se chtějí svým podpisem k prohlášení připojit event.kdož se vysloví jiným textem, posílali originály svých podpisů resp.textů přímo na uvedené adresy.

Příloha:

G.M.Tamás: O výročí maďarské revoluce - Svoboda a slušnost

Před třiceti léty studenti a dělníci, vojáci a ženy v domácnosti, darmošlapové a altruističtí hrdinové vzali útokem budovu maďarského rozhlasu v Budapešti, protože byli přesyceni oficiálními lžemi a přáli si ~~ix~~ slyšet pravdu a zároveň vyjádřit své požadavky a protože upřímně doufali, že mohou obojího dosáhnout. Povstání z roku 1956 hodnotí někteří jako národní, mnozí jako čistě sociálněstické, jiné v něm vidí odborářskou nebo radikálně demokratickou revoltu. Davy z roku 1956 měly své názory, mnohé z nich by se dnes jevily jako fantastické a nepravděpodobné. Avšak rozbily Stalinův pomník a důvěryhodnost systému, který se tehdy stále ještě nazýval diktaturou proletariátu. Bylo tomu tak prostě proto, že lidé chtěli, aby byla parlamentní demokracie, pluralismus, svobodné odbory, národní nezávislost, neutralita a především slušnost. Dnes je zbytečné opakovat, že lidová republika není ani republikou ani nenáleží lidu, neboť i naši vládcí jsou touto rétorikou unaveni.

Ve svých bezejmenných hrobech se revolucionáři z roku 1956 konečně tiše smířili se svou maďarskou zemí. Ani jeden z jejich snů se neuskutečnil. Existuje však jakýsi pokrok, někteří lidé říkají nahlas, co si myslí, aniž by byli uvrženi do vězení; stále však nemáme parlamentní demokracii, pluralismus, svobodné odbory, národní nezávislost a především slušnost.

Unavení překrucováním, zbytečnými spory a iluzemi, nevoláme národy světa ke konečnému boji. Přejeme si pouze znovu vyjádřit své velmi prosaté přesvědčení a říci vámm všem, že navzdory dlouhověkosti komunistických

režimů jsou cíle maďarské revoluce z roku 1956 důstojnými a překrásnými cíli; doufáme, že se dožijeme jejich uskutečnění. Prosíme vás, abyste se rozpomenuli. Prosíme vás, mějme všichni na okamžik hrdość a naději. Shromážděme se u krbu, vyprávějme staré příběhy, vezměme sklenku vína a zapomenme na diktátory. Jsou konec konců otravní. Avšak svoboda je čirá radost. Ať máme spokojený večer se slušnými lidmi.
A tak snad pochopíme, co to byla revoluce.

XXXXX

XXXXX

XXXXX

/Spisovatelka Eva Kantůrková byla v roce 1985 mluvčí Charty 77. Její stať o nezávislých aktivitách volně navazuje na besedu Infochu, kterou jsme zveřejnili v mimořádném čísle v květnu 1986. Redakce uvítá další příspěvky tohoto druhu, ať už na besedu volně navazující nebo polemické./

X

Eva Kantůrková

O zdrojích nezávislosti našich aktivit

Prof. Gordon Skilling chystá anketu pro knihu "Nezávislá společnost ve východní Evropě", ve Frankenu se má diskutovat o postavení mladých Čechů a Slováků doma i ve světě, blíží se 10. výročí vzniku Charty 77. Podnětů k přemýšlení víc než dost. Dovolte mi přispět trochou zkušeností a úvah nad prací našich nezávislých aktivit.

XXX

O nezávislých společnostech nebo aktivitách je dobré vědět, na čem jsou nezávislé, od čeho se odrthují, v čem je téma jejich nezávislosti. Politický, ekonomický a ideologický monopolismus vytváří nad naši společnostmi umělou skutečnost a na této umělosti zakládá svou moc. V záměru vytvořit jednodušší "komunistické civilizace", tedy cosi nepřirozeně jednostranného, možná může být zamýšleno něco až grandiózního; my ale, kteří v tomto světě dýcháme, nejenomže víme, kde a v čem jeho nepřirozenost zapáchá, ale všemi smysly vnímáme právě jeho umělost. V hektickém politickém saltování ztrácí každé slovo, oficiálně o společnosti pronesené, obsažnost, pojmy hekticky skandované nenacházejí sobě adekvátní skutečnosti, dokonce i sám pojem socialismus se změnil v ústech oficiálů v mrtvý výraz. Nejde o nic z toho, o čem se mluví a k čemu je společnost - jak oficiálové zpupně praví - "vychovávána"; jde o jediné - udržet moc. Absolutizace moci, nestydatá nadvláda státu a z toho plynoucí umělost společenského fungování má v různých obdobích i v různých zemích východního bloku různou intenzitu podle toho, jak se životnost skutečnosti brání a narušuje do praxe převedený neživotný ideologický kánon. Za mého dětství se v malých krámcích na předměstí prodávaly olomoucké syrečky a protože páchly, byly pod skleněným poklopem; když syreček páchl takřka hustě, pach až poklop nadzvedával. Nacházíme se v podobné situaci: lživost se stává neúnosnou i těm, kteří pomocí jí vládnou, pach nadzvedá poklop umělosti.

Nedávno jsem mluvila o těchto věcch s dvěma lidmi, pracujícími tak zvaně "ve strukturách", to jest takovými, kteří si ve svém postavení uchránili zdejší společenský normál. V prvním případě to byla žena, učitelka na univerzitě, vzdělaná a jemná. Učí odtážitý společensko-vědní obor, mediavelistiku. Z ochranných

důvodů nebudu příliš určitá. Má z Pražského jara škráloup, zejména se o ní ví, že je křesťensky orientovaná, takže jí nebylo navzdory znalostem a schopnostem dovoleno habilitovat se docentskou prací, ale protože její škráloup není zas tak veliký a obor jí umožnil názorově se stáhnout, nemusela z univerzity odejít. Vylíčila mi, že posledních patnáct let, tedy onu dobu našeho zahuštěného vákuu, jí vymizelo v čase. Ten čas jako by se nestal, neudál, není pojmenován zrealizovanou životní možností, a tudíž znevíditelně. Cítí ten kus života jako díru, ne-skutečnost. Při tom by to při jejím věku špovování mělo být právě období vědeckého vyzrávání. V druhém případě jde o muže, je to divadelní režisér, který tak napůl smí a napůl nesmí, režuruje ve venkovských divadlech, ale Prahu má zakázanou, je to jeden z našich nejvyzrálejších divadelních teoretiků. Vyjádřil vákuum umělé skutečnosti, kterou nad námi sklenul politický monopol, ne ve svém osobním pocitu, ale v širším kulturním kontextu. Nedá se říci, že v povolené kulturní produkci panuje jenom nekulturnost. V tomto smyslu je dokonce nepřesné užívat termín "druhá kultura" nebo "paralelní kultura" pro činnost úřadem nepovolené, neboť kultura je jedna, tam i zde. Občas se podaří ve státních ateliérech natočit skvělý film, nejsou řídká vynikající divadelní představení hlavně v malých divadlech, vyjde výtečná kniha. Tyto jednotlivé vynikající výkony jsou nepochybně přemožením umělého světa, jsou na něm vyzdoranovány. Přitom ale, protože veřejné prostředky nedávají možnost je zafixovat, společností zpracovat, strávit, protože nejsou nikam propojeny, chvilku svou existenci trčí jakoby nad propastí, a pak propadají do monopolního vákuu. Ve společnosti po nich zbude téměř stejné prázdno, jaké vylíčila jako svůj osobní pocit má přítelkyně. Tyto ojedinělé výkony nejsou s to vytvářet kulturní povědomí, nikoli ale pro svou mimořádnost - vynikající výkon je v každé společnosti mimořádný - ale protože jsou nezařaditelné ve společnosti bez struktury. Nemají šanci stát se hodnotovými měřítky, protože je zničen strukturální žebřík se svými různými odstupňovanými mírami hodnot. Širší společnost sice o nich ví, ale nemá prostředky zařazovat je, zpracovávat a uchovávat jako kritéria, a ony se tedy propadnou do vákuu. V praxi pak se obecenstvo živelně hrne na filmy v tisku nějak kritizované, existuje dokonce konkrétní kritik, na jehož názory se reaguje právě opačně, a naproti tomu třeba skvělé sovětské filmy získají po pár divácích na představení. Ve své imbecilní podobě, v jaké to doléhá na nás, monopolismus ničí přirozený sklon společnosti strukturovat se, a ničí ho na tolik, že ve svém vákuu pohlcuje každou hodnotu a nedovolí jí podílet se na tvorbě hodnotového systému. Jako všeplatnou nastoluje pa-hodnotu.

V této souvislosti nazírány jsou pak nezávislé aktivity vlastně plánem, předstupněm nebo až i tvorbou přirozených společenských struktur a hodnotových žebříčků. Je to sebeobrana společnosti, hráz úplnému úpadku. Spisovatel, který nesmí publikovat v nakladatelstvích podřízených státu a "vydává" si svá díla strojo-pisně sám, herečka, která pořádá pro přátele představení ve svém bytě, výtvarníci, pořádající výstavy na dvorcích starých domů, jazzoví hudebníci a příznivci jazzu, kteří si brání právo existovat a pracovat jako organizace, jsou sice pronásledováni režimem, ale netrpí oním prázdňem vákuu; a neoficiální časopisy, opisované na psacích strojích, mají-li duchovní sílu náš svět pravdivě reflektovat, jsou zárodečnou strukturou, na níž se vytváří kulturní povědomí rozlišováním a fixováním hodnot. Proto také není neprostopupná mez mezi touto tak zvaně druhou kulturou, uměleckými nebo vědeckými díly publikovanými samizdatem nebo exilem, a oněmi vynikajícími

díly vznikajícími uvnitř oficialitou ovládaného prostoru. Síla duchovnosti převádí vše kvalitní na jednoho jmenovatele: kulturu. A autory i jejich čtenáře, herce i jejich diváky, tvůrce i komentary stváří v jedno kulturní prostředí, vymykající se z oficiálního vákuua. Hodnotová měřítka se přitom vytvářejí pokud možno objektivně, platí myšlenka, že ne vše, co vzniká neoficiálně, "nezávisle", má eo ipso punc převosti.

To jsou příklady z kultury, ale živá touha po přirozenosti proniká i do ostatního veřejného života. Například Charta 77 vytvořila téměř už desetiletým působením výraznou společenskou pozici, k níž se může někdo přidat, ale taky nemusí, která však je sama sebou už jednou z platných struktur a veřejný život se na ní může reflektovat. Jsou o tom známy příklady až anekdotické. Když přijel do malého města člen VONS zjišťovat, proč tu bylnějaký mladý člověk uvržen do policejní vazby, neprávem zavřeného raději pustili, než by riskovali veřejnou zprávu VONS o jeho zatčení. Jiný chartista vyprávěl, že se v jednom větším městě místní ekologové rozhodli předat Chartě ke zveřejnění své kritické poznatky, nějak se to proslechlo a úřady začaly urychleně zjednávat nápravu. A jeden dost vysoký úředník se prý rozčílil nad nějakou režimovou nesmyslností a řekl: "Na to by bylo nejlíp pozvat Chartu." Znamená to, že ač Charta vládne pouze slovem, slovo je tu silou; a nikdy nebudeme dost vděční našim přátelům v exilu, kteří v rozhlase nebo časopisecky a knižně zdejší materiály zveřejňují.

Avšak jako protějšek tohoto popisu stavu naší skutečnosti platí souběžně i následující popis ze stanoviska jinak pootočeného. Na proces s VONS přijela mladá advokátka z Belgie a my jsme jí taky předvedli, jak je u nás rušen západní rozhlas. Příšerné tóny z přijímače zaplnily místnost a ta mladá žena vykřikla: "Ale to je Biafra!" Předtím se vrátila z Afriky. Přikývli jsme, ale současně jsme věděli, že se o naší skutečnosti nedá tak v úplnosti říci, že je "biafrická". Nehnutost režimu je úžasná, ale současně se poměry po porážce Pražského jara ustálily v mezích snesitelnějších, než jaké země prožívala těsně po únorovém převratu; dnešní mocenská garnitura se zcela přihlásila k výsledkům února 1948, ale nezevedla krvavý teror tehdejších let. Disidentovi, zvláště méně známému, neustále hrozí vězení, ale nemusí počítat s tím, že by mohl být popraven. Sama diktatura tu nemá jednoduchou tvář. Systém se i při své komunistické výlučnosti cítí být vázán a odvolává se na světově platné zásady evropské politicko-sociální kultury. V hlavní myšlence, že "všechna moc pochází z lidu", že je tedy odvozena od společnosti, a nikoli společnost od ní, se ústava nevymyká z demokratického evropského myšlení a diktatura, která je prakticky uplatněna, si ustavičně zastírá tvář demokratickými formami: pořádá volby, má parlament, jemuž vlada je odpovědná, udržuje dokonce systém Národní fronty s různými politickými stranami, za demokratickou rétorikou, když toho bude situace vyžadovat, se i nejlevějšímu tyránkovi bude prášit od úst. Ovšemže diktatura svou podstatou každým svým dotekem demokratismus znehodnocuje, účast lidí na čemkoli převrací v kolaboraci s ní, přesto ale tím, že si východoevropské vlády nemohou dovolit směřem ven, ale ani smě-

rem dovnitř uplatnit trvalou otevřenou diktaturu, východní Evropa ani socialistickými převraty nevypádlá tak úplně z evropského kontextu. To je též objektivní skutečnost, která modifikuje vznik, možnosti i činnost nezávislých společností. Například Charta 77 si díky jistým objektivně daným možnostem, které vyhledává a využívá / byla ustanovena po ratifikaci kodexu o lidských právech, může dovolit být otevřeným hnutím, hnutím bez mocenských aspirací.

V tom je taky síla Charty 77 vůči režimu, že pracuje na půdě, která je režimem daná, že ctí zákony, ústavu, že se jich dovolává a že ani nejtajnější myšlenkou se nechystá na mocenský převrat. Takto je i ze strany moci násilím neuchopitelná; a že nechce užívat manipulační metody, je sama nezmanipulovatelná. Není jednostranná, je živá. Vede zápas ne o moc, ale o právo; a v mezích, které si sama vymůže svou činností, toto právo uplatňuje. Svým způsobem se dá říci, že si i moc na ni vyváží. Když chtěli podat první petici parlamentu, policie mluvčí cestou zatkla a zavřela je do vězení; dnes se při výslechu majori Bezpečnosti domáhají, aby dokumenty Charty procházely touto "parlamentní" cestou a nedozvídali se o nich až z rozhlasových relací. Charta zásadně koná veřejně, spiklenectví je jí cizí. Nemá ve svých intencích jakékoli násilí, nezápasí s vládou, jen ji kritizuje nebo bere za slovo. A kdykoli to udělá dost bystře, má její dokumente hluboký vliv na veřejnost. V této pozici je síla Charty i dovnitř hnutí. Protože není tendencí mocenskou, může v sobě soustředovat nejrůznější a i oponentské názorové proudy a skupiny. Je to praktické uskutečňování pluralismu; sice v malém, ale tím nemusí být řečeno, že i věc je malá. A pokud se zde mluví o nezávislosti, charakterizovala bych ji jako volbu a ochotu hledat a říkat o poměrech pravdu, onu, již si myslí většina společnosti, ale nemá možnost nebo pádné důvody nebo chuť či odvahu ji nahlas vyslovit. Tak vlastně Charta vychází vstříct i určité obezřetnosti, v Čechách hluboce zakořeněné, odporu k planému a velikášskému gestu.

Tak všechny neoficiální aktivity vlní, prorůstají do ostatní společnosti, chrání se od ní odtrhnout, respektují, co je v ní dobrého a své dobré co možná nejdříve poskytují. Není zvláštností, že někteří spisovatelé vydávají knížky jak v oficiálních nakladatelstvích, tak v samizdatu, a ten jejich nevdatelné rukopisy rád přijímá. A autoři petiční by ochotně vydali své dílo ve státním podniku, kdyby jim to bez podmínek nabídl. A pokud jde o Chartu, obrazně řečeno, autorem jejího dokumentu by mohl být i ministr - kdyby měl potíže s uveřejněním svého názoru a kdyby ten byl pravdivý. Chci říci: nezávislé aktivity jsou stíhány, jejich nositelé různě šikanováni až pronásledováni, ale přes to své vůle i díky možnostem, které jsou právě dány - neživoří někde na okraji nepřátelského systému. Nepřátelská je jim moc, ale moc není celá společnost. A ony nejsou uzavřené ghetto. A národní kolektivita, doufejme, se přesvědčuje, že pro ni není určena jen beznaděj a život na kolenou.

X X X

Jsou to věci zvláštní a i svým způsobem nové. Řekla bych dokonce, že základním rysem proměnlivého a názorově širokého společenství nezávislých společností a aktivit je hledání, nacházení a formulování životního názoru. Jan Patočka při založení Charty

nazval tento až roztočivě různorodý proud zahrnující bývalé komunisty, socialisty různých odstínů, křesťany různých církví, liberály a konzervativce, čili celé společensko-názorové spektrum, "solidaritou otřesených". Z oné otřesenosti plyne vzájemná solidarita a ona "otřesenost" se týká všech, každého z jeho vlastního důvodu, z vlastní neuspokojenosti a potřeby bytostné opozice proti zmršenosti poměrů. V základě je to ale otřesenost všech ze světa mocenské manipulace a pouze účelových jednání. Cítíme se jako jednotlivci i jako národ ve zlomovém bodě, touha po podstatnosti tu není dobovou náladou, je to niterná potřeba. Velice to souvisí s odzdušeným mocenským vákuem, ale nejen s ním. My v Čechách jsme krátce za sebou udělali špatnou zkušenost jak s bezmocí účelovosti liberalismu a pragmatismu, tak s totalitní účelovostí komunismu; obojí sice jinak, ale přece jen v rozhodujících momentech národní existence selhalo.

Zejména v mladé generaci dochází ke změně smýšlení. Naléhavost tlaků vede k poznatku, že člověk, aby se osvobodil, musí přestat myslet a jednat jen v dimenzích povraňovacích manipulací a jakýchkoli politikou nastolovaných cílů; osvobodí se chápáním ale i naplnováním smyslu toho, co se děje s ním a kolem něho. Je tu vyprovokován prudký a nelhostejný smysl pro pravdu, o postižení toho, co je v jádru věci. Ne účel, ale smysl, by se dalo napsat jako činné heslo většiny nezávislých aktivit. A není tudíž pouhou shodou okolností, že hlavním filozofickým směrem je těmto společenstvím fenomenologie a že jejich životní etika čerpá z křesťanství. A taky nebylo jen gestem politické chytrosti, že se Charta 77 ustavila jako obhájce lidských práv. Právě na lidských právech lze dobře ukázat, jak se z předmětu politického žonglérství - která vláda nemůže kterou obvinít, že tak úplně nedodrží kodex lidských práv? - mohou politice stát její etickou normou, platnou ve všech režimech bez rozdílu.

Hledání a uplatňování smyslu a jeho nadřazení účelu se vyznačuje dvěma základními postuláty: intendentou a integritou. Nezávislé aktivity hledají, vytyčují a hájí proti zglajchšaltování lidské vnitřní já a jeho právo na autentický projev. Snad i proto jsou jedním z poetických trendů české neoficiální literatury knihy deníků; a z opačných důvodů politický moc tak silně pronásleduje hudební skupiny, které hudebním výrazem i texty bezprostředně vyjadřují životní pocit mladých lidí. Být identický je ale jen polovina činu. Nepochybně vlivem oživeného křesťanství, jeho smyslu pro transcendentno sílí i duch integrity. Je hledán v ucelitosti etické, filozofické, tedy lidsky vnitřní a osobní, ale i ve vytváření obcí a společenství. Individualistický čin málo platí, z nejosvědčenějších hlav vycházejí výzvy k toleranci, k oné možnosti, že ty i já najdeme kus pravdy. Naše valéry, názorové odlišnosti, různé stupně poznání, různá kulturní východiska nejsou prvořadě; prvořadě je cit pro smysl věcí a pro smysl našeho jednání. I při vášnivosti některých sporů, které se uvnitř nezávislých společenství vedou, se stranický partikularismus nebo konfesijní negnášenlivost stávají nejenom zdvořilostním faux pas, ale jsou pocitovány za stejně ohrožující, jako zvnějška nás toužící ovládnout mocenská manipulace vyprázdňených ideologií. V rozpolcených Čechách, kde stranictví bylo odedávna vyšším příkazem,

než pravda, je to tendence víc než chvályhodná.

V integrované intencitě je svoboda vědomím svobody s druhými; je to životní styl, kladoucí člověku před oči jako hlavní ne jeho osobní zájem, ale jeho nárok na sebe. Odpovědná svoboda je nejen kladně tvůrčí, je současně i ozkušováním světa: mé jednání, takové, jehož se odvážím, poskytuje obraz toho, co svět je. Tato ustavičná náročnost před druhými se mi zdá být slušným východiskem z našich dost složitých situací, ale i dobrou ochranou proti destruktivním vlivům moci.

X

Z předchozího vyplývá, že pro nezávislé aktivity posunul svůj obsah i pojem cíle. Řekla bych, že smyslem /a i cílem/ nezávislých společností je, že jsou. Vzniká tu jiný dynamismus než lineárně-"pokrokový"; být ve vákuové společnosti nějak, pro něco a být někým je samo o sobě dobrý cíl jak pro dnešek, tak pro budoucnost. Je to kladání smyslu proti ne-smyslu, tvorby proti ničení, obsahu proti vyprázdněnosti. To samo, že nezávislé aktivity jsou a jaké jsou, posouvá proti tlaku moci mez toho, co je zakázáno stíháno. Před pěti lety se zavíralo za opisování knih, dnes se knih opisuje daleko víc a ve větším počtu "dílen", a postihy tomu ani zdaleka neodpovídají. Stejně tak je tomu s vydáváním časopisů nebo prací VONS. I v tomto směru se dá hovořit o cílech: rozšiřovat pro nezávislé aktivity možnosti a prostor. Čířitím ale jetřeba vědět, že tyto cíle nelze dosahovat jinak, než teď hned a tou prací samou. Nedá se tu vůbec mluvit třeba o připravenosti obsazovat "pozice"; paradoxním cílem Charty 77 vlastně je, aby mohla zaniknout. A nezávislým časopisům "nevadí" oficiální časopisy, vycházející tiskem a ve velkém nákladu; jednak je málokdo čte, ale jednak ony též spoluprotví obraz světa. Co snad zamrzí, že se nehospodárně potíštěný papír vrací do stoupy. Hledání nových způsobů sebevyjádření, nových řešení různých společenských i jiných problémů a situací, dialogické střetání názorů a ovšem i všechna vědecká a umělecká tvorba vytvářejí a uchovávají v národě kulturnost; o té je pak těžko říci, že je "cílem". Je to smysl národního bytí.

Nezávislé společnosti a aktivity vnímám jako dynamický proces, hledání, mající zdravý sklon vnikat do všech skulin a oskoušet, jak dalece je moc s to uhájit svoje vákuum. Při tom je docela možné, že v nějakém nesmyslném globálně politickém zauzlení nás všechny naráz zavrou a některé i zabijí; dovedu si však stejně dobře představit, že někdo nešikovný upustí vývěvu a rozbije ji. Jako skutky se to obojí bude týkat nezávislých aktivit jen zprostředkovaně: ztratí nebo získají společenský prostor. Svou nezávislost ovšem ztratí v tom okamžiku, kdy by samy chtěly čemukoli vládnout. Tento cíl je zakázaný; s svou nezávislost vyprošťují právě ze světa manipulace a vládnutí. A současně by byla zcela nesmyslná představa, že by někdo druhý mohl přijet na bílém koni /nebo válečném oři/ a nastolil tu pro nás svobodu a demokratický pořádek. Touha po svobodě je spíš neustálá naděje než cíl; a napsala bych to tak, že my se tu - v strachu z pronásledování a v obavách před vězením - demokratismus a prostor pro svobodu snažíme vytvořit sami tím, čím jsme. Nic nám nemůže být darováno. V tom je asi zdroj sebevědomí nezávislých aktivit.

V Praze, v červnu 1986.

Merian Tapp: Chycení nezkrtného koně /Pokus o portrét Zbigniewa Bujaka/

Wałęsa je nepochybně mistrem strategie, té, která získala Solidaritě respekt protivníků a úctu spřízněnců. S politikou polské vlády polemizuje leckdo, ale mistrem pera v této oblasti je Adam Michnik, velevážený buditel národního "honoru", což je totéž jako v Čechách netolik užívaný termín "čest". Slysíme-li ale jméno Jeruzelski, a slychávám je často, nevybaví se mi jako kontrapunkt ani jeden z těchto vzácných mužů - je to jednoznačně Zbigniew Bujak, kdo mi přijde na mysl. Zásadní a snad nejdůležitější soupeř Jaruzelského politiky "národního smíření".

Bujak se narodil 29. listopadu 1954 a pokud není v podzemí či ve vězení, bydlí v Podkowie Lesnej u Varšavy, ulice Sosnowa 26. Je ženatý. Naposledy oficiálně pracoval v traktorce Ursus.

Jestliže mnoha kmplexy stažený generál uvedl Polsko do válečného stavu proto, aby jej "zachránil před pádem do propasti", nešlo se mnoho mužů, kteří usvědčili generála ze lži. Slovem i činem. Bylo jich opravdu mnoho, ale jen jediný se stal legendou.

Zbigniew Bujak unikl noci dlouhých nožů obezřelostí i náhodou. Stačilo mu jen pár dnů, aby obhlédl temná zákoutí výjimečného stavu, který i pro něj byl překvapením, a vyrazil do ulic. Ze stínu vystoupil nejdůležitější bojovník polsko-jaruzelské války. Proti puškám povstaly regimenty cyklostylů, proti bednám nábojnic stohy letáků. Proti neblahým pouličním bječům z oddílu ZOMO povstala tichá síť podzemního odporu. Jistě, zdaleka všechno nebylo jen zásluhou Bujakovou, ale i samotný jeho podíl by stačil k mnohému. Bujak se stal vůdcem podzemní Solidarity.

I nestranná technika skvěle posloužila v tomto zápase slabšímu: nejdnou se Bujakova tvář zjevila z podzemních studií Solidarity vstříc překvapeným televizním divákům a namísto státního programu uvedla prohlášení nezávislých.

Byli stíháni i jiní, většina jich však už byla dávno zatčena. Jako by svatý Stenislav držel před Bujakem štít a nad ním meč. Legendy, jež jsou stěží ověřitelné, avšak rozhodně charakteristické, praví, že Bujak už třikrát unikl tváří v tvář zatýkající policii. Ohromný dav demonstrujících lidí jednou zvedl hlavy poté, co všemi směry zašuměla zpráva, že někdo zahlédl v okně blízkého domu Bujakovu tvář. Dav skandoval několik minut jeho jméno.

Pomluva stíhala pomluvu a chleďnokrevný Jerzy Urban hlesitě a ministr vnitra Czesław Kiszczak tiše syčeli. Ne náhodou Polská tisková kancelář ve zprávě o Bujakově zatčení uvedla, že akci řídil osobně ministr vnitra. Bujakovi příbuzní se stali rukojímí, Zbigniewův bratr Bogdan byl loni odsouzen k osmnácti měsícům, celá rodina byla stále pozorně sledována.

Tak byl i Zbigniew Bujak nakonec dostižen. Hrozí mu nyní trest až deseti let vězení.

Zbigniew však založil síť podzemního odporu tak silnou, že pro ni jistě ani dočasná ztráta jejího vůdce nebude rozhodnou ránou. A Bujakovo jméno mezitím proniklo téměř do celého světa. Tato proslulost ho nyní jistě nejlépe ochrání před záměry postyctivých mužů represivního aparátu, kteří by chtěli pokračovat v díle kapitána Piotrowského.

Zdvihnete-li ukežovák a prostředník pravé ruky, ostatní prsty necháte sevřené v pěst a ruku vztýčíte vysoko nad sebe, vytvořili jste proslulí manifestační znak polských demonstrací. Tyto dva prsty ve tvaru V, známé už odjinud, se staly i pozdravem. U Poláka nemůže dojít k omylu. Ví, koho má na mysli, když tímto nemením říká: zvítězíme!

A zatčení Zbigniewa Bujaka, který se skrýval čtyři a půl roku až do sobotního rána 31. května 1986, tuto naději nezmenší.

4. června 1986

XXXXX

XXXXX

XXXXX

Dopis katolického kněze Ota Mařára obvodní prokuraturě pro Prahu 4

Obraćím se na Vás v souvislosti s obžalobou na RNDr. Vladimíra Fu-

čika, CSc. a společníky, datovanou dnem 10.3.1986 a podepsanou obvodní prokurátorkou pro Prahu 4 JUDr. Jitkou Erbertovou.

Musím se ohradit proti způsobu, jakým se o mně v této úřední listině mluví, zejména proti zcela nepravdivému tvrzení o mně, jež vzbudilo v katolických kruzích i mimo ně podiv a otázky.

Citují z obžaloby: "Z výpovědi obviněného Hložánky a zčásti i obviněné Kuželkové plyne, že tyto čtyři obvinění byli prostřednictvím dr. Otty Mádra, jednoho z exponentů tzv. Charty 77 v církevních kruzích, napojení na toto protisocialistické seskupení."

Toto tvrzení odmítám jako nepravdivé v plném rozsahu.

1. K Chartě 77 jsem se nikdy žádným způsobem nepřipojil, protože jsem považoval za svou povinnost věnovat se výhradně a naplno své teologické práci a ~~na~~ kněžské službě. Tím méně jsem mohl být "exponentem" Charty.

2. Je vyloučeno, že by z výpovědi dvou jmenovaných mohlo plynout něco jiného. Oba znali dobře mé smyšlení i mou duchovní práci a nemám důvod předpokládat, že by při jejich výsledcích bylo i užito násilí.

3. O zmíněných čtyřech obviněných vím, že žádné napojení kamkoli nehledali, naopak zásadně vylučovali. Opakovaně jsem od nich slyšel, že spatřovali svou morální povinnost pouze v tom, aby se podle možností pokusili aspoň v nepatrném rozsahu zaplnovat historický a chronický nedostatek náboženské a církevní literatury a informací.

4. Jako pravdivě čtenář Informací o církvi konstatuji, že ve svém obsahu nepřekračovaly meze náboženské a církevní oblasti. Že toto periodikum "pochází z okruhu z tzv. Charty 77 a je vyhraněně zaměřeno proti socialistickému a státnímu zřízení", je pouhé tvrzení, které se podstatně uchyluje od pravdy.

5. K Chartě 77, opakuji, nepatřím a o její činnosti se dovidám jen nahodile. Z toho, co o ní vím, mi vyplývá kladný obraz této občanské iniciativy: snaží se prospívat společnosti a státu kladnými podněty k zlepšení života v naší společnosti a k nápravě administrativních a jiných přehmatů, které vyvolávají nelibost a nedůvěru k úředním místům až i protisocialistické náleady.

6. Osobní zkušenosti "obdobím porušování zákonosti" ve mně pozílily citlivost vůči svévolnému aplikování zákonů a bezstarostnému zkraslování skutečnosti např. pomocí osočujících přívlastků. Nerespektování práv lidí a základních právních zásad ve stalinském období nepáchalo, jak známo, nezměrné škody občanům, ale také státu. Proto i vzdálené náznaky tehdejších postupů zní poplašně, a to nejmým uším. Když je někomu ublíženo, neuklidní ho poukaz na práva zmotvená v ústavě, zákonech atd., ani výčet toho, co má prokurátura, mimo jiné, chránit: "politické, osobní, rodinná, pracovní, sociální, bytová, majetková a jiná práva a zákonem chráněné zájmy občanů" /zákon o prokuratuře §2 odst.2 písm.b./

Tímto sdělením jsem chtěl realizovat jednak své lidské právo sebeobranu, jednak svou občanskou povinnost pomáhat k dodržování celého právního řádu k prospěchu celé naší společnosti.

V Praze 26.května 1986 ThDr.Oto Mádr, Pod Hybšmankou 17, 150 00 Praha 5

XXXXX

XXXXX

XXXXX

Z dokumentu Charty 77/22/78 /o bezpečnosti čs.jaderných elektráren/

Mluví Charty 77 Václav Havel a Ladislav Hejdaček vydali dne 27.11. 1978 stať o bezpečnosti provozu čs.jaderných elektráren, na jejímž zpracování se podíleli čs.oborníci z oblasti jaderné energetiky. Dokument se zabývá různými aspekty mírového využití jaderné energie, včetně rizik radiokativního záření a možných havárií. Popisoval rovněž dvě havárie v elektrárně A 1 v Jaslovských Bohunicích v letech 1976 a 1977. Pro zvýšený zájem veřejnosti o tuto problematiku přetiskujeme část závěrečné kapitoly staťe, v níž byly formulovány požadavky, sledující větší bezpečnost provozu jaderných ~~xxxxxx~~ elektráren.

"Ze dosevedního stavu, kdy společnost není informována o rizicích jaderných provozů a pro případ, že i v budoucnu se rozhodne jadernou

energetiku rozvíjet, považujeme za nutné: (provozu)
- Informovat veřejnost o všech aspektech bezpečnosti jaderných elektráren včetně statistických údajů o zdravotním stavu jejich zaměstnanců a obyvatelstva v jejich okolí a tuto problematiku zahrnout do školních osnov.

- Zejišťovat oddání kompletních podkladových materiálů a projektů a zpřístupnit je širší odborné veřejnosti, aby existovala nezávislá kontrola z hlediska bezpečnosti provozu. /Je nesmyslné tyto materiály utajovat ze strategických důvodů, neboť úroveň obdobných projektů je ve vyspělých zemích vyšší./

- Při projektu a výstavbě nových zařízení bezpodmínečně trvat na použití všech dosažitelných účinných bezpečnostních zařízení, včetně kontejntu, a to i tehdy, bude-li je třeba nakupovat na trzích dle-
rové oblasti.

- Věnovat maximální pozornost vypracování hodnotné bezpečnostní zprávy, v níž by byla stanovena mj. i bezpečnostní opatření, reagující na chybný krok obsluhy a věnována dostatečná pozornost prevenci závažnějšího poškození palivových článků v důsledku krize varu nebo tavení paliva, což je typ nehody, k níž podle některých informací došlo na podobných zařízeních v NDR a sned i v SSSR a BLR.

- Zajistit provoz po stránce organizační a personální a po stránce pracovních podmínek tak, aby bylo v maximální míře eliminováno selhání obsluhy vlivem neobdobnosti, psychické nezpůsobilosti, vyčerpanosti, stavu zmenšené přičetnosti, v důsledku požití alkoholického nápoje nebo omamného prostředku, dále vlivem napjaté sociální či pracovní atmosféry či vlivem neúměrných nebo rozporných požadavků. K tomu počítáme odstranění politické diskriminace ve všech povoláních a zaměstnáních v jaderné energetice a naopak zavedení přísných psychologických kritérií, stanovení funkce praktického psychologa, případně i sociologa, s rozsáhlými pravomocemi v každé elektrárně, dále pak soustavnou péči o dobré sociální podmínky zaměstnanců a konečně také přísné uplatňování zásady, že ~~každá~~ osoba, která operativně rozhoduje /zejména operátor reaktoru/ má při pocitu nejistoty vždy právo rozhodnout ve prospěch bezpečnostního opatření, i kdyby to z objektivního hlediska nebylo nutné.

-V zájmu důsledného dodržování provozních předpisů a respektování bezpečnostních limitů a radiacních předpisů zavést a uplatňovat zásadu, že v případě, že byl některý předpis stanoven zbytečně přísně, nemá nikdo právo jej porušit resp.překročit stanovený limit, dokud nebude závazně přijata nová úprava předpisu resp.limitu."

XXXX

XXXX

XXXX

V samizdatu nově vyšlo...

Kritický sborník č.1/1986, 127 stran A4

"Jaroslav Seifert" /dokument Charty 77-3-86/, Elias Canetti "Poslání básníka" /řeč nositele Nobelovy ceny za literaturu 1981, přednesená v lednu 1976 v Mnichově/, "Básnická zkušenost" /kapitola z Úvodu do negativní estetiky - rukopis neznámého autora 1976-78/, "Snová podstata života"/rozhovor - s Jorgem LouiSEM Borgesem rozmluvá Richard Kserney/, František Kautman "Na trnitých cestách literární vědy a kritiky /II.část úvahy věnovaná tentokrát literárněvědným a kritickým svazkům edice Expedice a dílu Jana Lopatky/, K.Žádný "Havlova Hostina" /recenze filozofického sborníku uspořádaného Václavem Havlem a vydaného v edici Expedice jako svazek 209 v roce 1985/, -ši- "Zahlednost do naděje" /recenze práce Radima Palouše "1969. Hypotéza o konci novověku, ba o konci celého eurověku a o počátku světověku" - edice Nové cesty myšlení, 1985/, "Dvakrát Lenka Procházková" - Jan-Odrykud "Feminismus znova proměněný" a Martin Hybler "V itězný come-back sirotky z pastoušky a aneb filipika proti hospodám" /recenze knih "Tři povídky", "Přijed ochutnat", "Oční kapky" a "Růžová dáma"/, Sargej Machonin "Pokus o pokoušení" /recenze hry Václava Havla/, Caruso "Dvě ansámlové premiéry" /kritika uvedení Verdiho ~~XXX~~ Falstaffa ve

Smetanově-divadle a Chovenštiny M.P. Musorgského v Janáčkově divadle v Brně/, -mě- "Marlen Haushofer: Die Wand/Roman" /glosa ke knize rakouské spisovatelky vydané nakl. Cleassen Verlag, 1985/, Elvis I. "Rokujeme pro mír, ale kdo bude rockovat pro lidi" /glosa k současné situaci v rockové hudbě/, -pf- "Filosofie, nebo filozofie?" -/III. část úvahy věnované některým aktuálním problémům jazykovědy/, -K- "Můj Mácha sněb postskriptum" /odpověď na kritickou glosu Evy Kentůrkové uveřejněnou v KS č.4-85/, Knižní zpravodaj /pravidelná rubrika o novinách v samizdatových edicích a periodikách/.

x

Obsah /květen 1986/, 100 stran A4

Karel Pecka "Trestní rejstřík" /verše/, Jiří Kuběna /pseudonym/ "Deset básní" /výběr z poezie brněnského básníka Jiřího Paukerta, který k jeho pedesátinám připravil Václav Havel/, Zdeněk Urbánek "O svobodě literatury" /text projevu předneseného v březnu 1948 na sjezdu mladých spisovatelů v dobršském zámku s několika poznámkami autora z dubna 1986/, Miroslav Červenka "Nebesa" /proza/, Eda Kriseová "Máj trnopluk" /proza/, Minus "Nálezy pana Minuse" /úvaha nad knihou Wiktora Osiatynského "Labyrint světa", Mladá fronta, 1984/, Petr Kabeš "Těžítka" /Mýšlenky, citáty/, Milan Uhde "Pozdrav filologovi" /glosa/, Ivan Klíma "Jak Kocourkovští vyzráli na katastrofu" /povídka/, Sergej Machonin "Františku Pavlíčkovi ke dvéma povídkám" /dopis/, Milan Jungmann "Hromádka českých románů" /recenze knih: Josef Frais "Strom na konci cesty", Alena Vostrá "Než dojde k vraždě", Jiří Krének "Tomáš a Markéta", Jaromíra Kolářová "Chtěla bych ten strom" a Zdeněk Pluhař "Opona bez potlesku"/, /KO/ "Více než 13 řádky o:" /recenze, komentáře, poznámky k dvaceti vydaným knihám s publikacím/, Ludvík Vaculík "To je dobře" /Fejeton/.

x

Diskuse č.39, květen 1986

Ladislav Hejdiánek "Milánská výzva" a co je kolem".

x

Výběr č.1, 34 stran A4

Vojtěch Stekláč "Paříž je sen", Alexandr Solženicyn "Idoly trhu" /část/, Vladimír Körner "Oči nebeské panny", Salvador Dalí /verše a rozhovor s básníkem/, Allen Ginsberg "Kvílení", Petr Kabeš "Kůže pod buben", Luděk Nekuda "Poznán". /S výjimkou poslední povídky je výběr č.1 sestaven z textů, zveřejněných časopisem Sešity v roce 1969./

x

Ladislav Jehlička: "Objasnění", X 3 strany A4, květen 1986 /polemika s Kritickými poznámkami Luboše Kohouta ve Svědectví č.77-1986/.

Eva Kentůrková: "O zdrojích nezávislosti našich aktivit", červen 1986, 6 stran A4 /úvaha o některých otázkách činnosti nezávislých aktivit volně navazující na diskusi k 10.výročí vzniku Charty 77 - mimořádné číslo Infochu, květen 1986/. /Text E.K.zveřejňujeme v tomto čísle./

Petr Uhl: K poznámkám Jaroslava Šabaty, cca 3500 slov, 7.6.1986. /I tato stať nevažuje na besedu Infochu, zabývá se postavením mluvčích Charty 77, problémy konsensu v Chartě 77 a perspektivami nezávislých aktivit./

Luboš Kohout: Otevřený dopis -kritické poznámky- ke stati P.Tigrida "Mlčení zlato" /Svědectví č.77-1986/, 2 strany A4, 27.5.1986, adresováno časopisu Svědectví.

Milen Hübl: "Brněnská Plotna v jiném pojetí", 5 stran X A4, duben 1986 /doplnění původní autorovy studie o plotnáctině/

x

Václav Havel: Pokoušení /hra o deseti obrazech/, 100 stran A4, 1985 /další, mimoediční vydání poslední Havlovy hry/

Krátké zprávy

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je v zásadě možné. Jde-li však o texty psané přímo pro Infoch, žádáme, aby při přebírání byl vždy uveden pramen. Bez uvedení pramene je možno ~~si~~ převzít dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, jakož i texty, z ~~nikdy~~ jejichž uvedení je zřejmé, že nebyly psány jen pro Infoch.

x

V tomto čísle nezveřejňujeme žádné materiály FIDH, neboť jsme žádné neobdrželi.

x

Připomínáme, že v minulém čísle jsme zveřejnili anketu mluvčích Charty 77; mluvčí jí chtěli zjistit, které dokumenty Charty 77 se Vám v poslední době líbily, které nikoliv a proč a chtěli znát Váš názor na možnosti zlepšení práce Charty, Vaše návrhy k tomu, aby se více signatářů mohlo podílet na chartovní práci. Mluvčí se těší na Vaše odpovědi, a to i po konci června 1986, kdy chtěli posuzovat první výsledky ankety.

x

"Mladé umění pro mír" donuceno ukončit svou činnost

Jak jsme již oznámili /viz Infoch č.1-86/, konala se k 5.výročí smrti Johna Lennona dne 8.12.1985 v Praze větší demonstrace mládeže, která měla převážně mírový charakter. Při demonstraci byla podepisována rezoluce proti instalaci raket na Východě i na Západě Evropy. Z této spontánní akce se zrodila myšlenka založit novou organizaci "Mladé umění pro mír", která by v rámci Národní fronty "sdružovala převážně mladé lidi toužící po míru". Přípravný výbor podal ~~mladé~~ žádost o schválení organizačního řádu /stanov/ ministerstvu vnitra dne 26.5. 1986. V žádosti se mj. uvádí:

"Jsme zastánci míru a odzbrojení celého světa. Nechceme postupovat jen odsuzovaní formou, poukazovat na chyby a nedostatky, protestovat proti daným skutečnostem a přitom v nich setrvávat. Chceme hledat řešení, která by přicházela s konkrétní pomocí v tak složité situaci. A umění může tuto propast překlenout. Svou podstatou smazává hranice mezi národy, dochází ke sblížení lidí a napomáhá šíření a rozvoji mravních hodnot.

Naše organizace by chtěla z pohledu obyčejných lidí, kteří chtějí přispět k vyřešení těchto problémů, podpořit onen "třetí mírový směr", který...neklade hlavní důraz na ideologickou strukturu státu, ale na politiku míru, pro niž je nejdůležitější kompromisní jednání socialistického a kapitalistického systému.

Pro mládež celého světa je jakýmsi hmatatelným stupněm této politiky hudebník a bojovník za mír, John Winston Lennon.

Tím se U+M odlišuje od stávajících organizací...

Tufo svoji společenskou činnost chceme rozvíjet v rámci Národní fronty a přispívat tím k dalšímu rozvoji naší země i celého světa.

Před podáním žádosti podepsalo prohlášení, podporující přípravný výbor a myšlenku založení nové organizace, na 500 mladých lidí.

Celé záležitosti se ujala Státní bezpečnost, která nevybíravým a nezákonným nátlakem /hrozbami ztráty zaměstnání, vyhození ze studia, znemožnění návštěv staré matky u syna v cizině; hrozbou trestního stíhání na jednání, které nebylo trestné; a konečně i tím, že jeden ze tří členů přípravného výboru byl skutečně propuštěn ze zaměstnání/ dosáhla toho, že dne 5.června 1986 se členové přípravného výboru zavázali, že v úsilí o založení nové organizace nebudou pokračovat. Zato obdrželi slib, že je Státní bezpečnost nebude nadále znepokojovat. /Jedním z argumentů StB při jednání s přípravným výborem bylo to, že jsou vlastně "malá krev" Charty 77 a že jim Charta v jejich počínání radí./

x

Jazzová sekce želuje Mladý svět

V Info o Ch 77 č.5 z r.1986 jsme přinesli informaci o žádosti Jazzo-

nahradit oficiální vládní periodické tiskoviny, alespoň pokud jde o schopnost pohotově informovat o skutečných problémech, které polské občany zajímají. Svým množstvím a i širokým informačním a tematickým záměrem dokážou pokrýt vlastně celé Polsko. Podzemní vydavatelé soudí, že jen díky tomuto rozšíření nezávislých informací je i polská vláda nucena otevřeně hovořit o opravdových problémech a občas i rozebírat témata, která nebyla v minulosti řešena v oficiálním tisku. Jen týdeník a čtrnáctideník vychází v Polsku nyní osmdesát dva a přestože jsou všechny tištěny doslova v podzemí a většinou - jak jinak? - na kra- deném papíře, dosahují až několikatisícových nákladů. Některé ovšem vycházejí jen v několika desítkách exemplářů. Nejpopulárnější je varšavský ~~tydeník~~ Tygodnik Mazowsze, velmi známé jsou i Solidarnosc Wybrzeża /Solidarita pobřeží/ vycházející v Gdansku, Wola, Praworzadnosť a především Przeglad wiadomosci ~~agencijnych~~ agencyjnych / Přehled agenturních zpráv/, který velmi kvalitním tiskem, reprodukcijím i fotogra- fie a kreslený humor, stručně informuje o událostech doma i ve světě. Týdeníky mají obvykle nejvyšší čtyři strany, proto nemohou být mnoho- mluvné: většina zpráv je krátkých a výstižných; jen málokteré zprávy jsou chybné. Chyby se nejčastěji vloudí do zpráv z východního bloku a nevynou se sni infomacím z Československa. Z měsíčníků je nejváženej- ší varšavský KOS /Komitet oporu społecznego - Výbor společenského od- poru/, který se už vyjadřuje méně aktuálně, ~~xxx~~ zato však publikuje zásednější politické komentáře a stati. Podle posledního sčítání vychá- zí v Polsku nyní celkem 404 samizdatových časopisů.

-mt-

x

Zásahy Státní bezpečnosti proti chartistům

V poslední době došlo k poměrně aktivizaci StB ve vztahu k Chartě 77. Dne 15.5.1986 byl při hlášení na ochranném dohledu podroben osobní pro- hlídce Ladislav Lis, přičemž mu byly zabaveny materiály FIDH, jejímž je místopředsedou. L.Lis byl podroben policejní ostraze ve svém venkov- ském domě u České Lípy v době voleb, 23. a 24.5., a to zřejmě jako je- diný chartista. O týden později, 29. až 31.5. měli tuto ostrahu mluv- čí Charty 77 Jan Štern a Anna Šabatová, dále pak Václav Havel /ve Vlči- cích/, Jiří Hájek a Petr Uhl; podle neověřených zpráv střežili přísluš- ní StB tyto chartisty proto, aby jim zabránili v eventuálním styku s poslancem Spolkového sněmu NSR Weisskirchenem, který byl v oněch dnech v Praze na oficiální návštěvě a jednal s čs./vládním/ mírovým výborem. Ve stejných dnech proběhla také řada výsledků - Jan Štern /dvakrát/, Anna Šabatová, Václav Benda, Jiří Hájek, Petr Uhl, Václav Malý a o tý- den později, 5.6. i Jaroslav Šabata byli vyslýcháni na tzv. bernský do- kument Charty 77. V témže týdnu byla na výslechu i Marie Rut Křížková a o týden později znovu Jiří Dienstbier. Jaroslava Šabatu, který ve dnech 5. a 6.6. pobýval u rodiny své dcery v Praze, blokovala StB ostrahou a varovala ho, že nesmí mít jiné kontakty než rodinné. Zakázala mu mj. cestu do Dobřichovic za Františkem Vodsloněm, který nedávno slavil 80.narozeniny, jichž se Jaroslav Šabata nemohl zúčastnit.

XXXX

XXXX

XXXX